

Brian Campbell Vickery osztályozási elképzelései

Brian Campbell Vickery a brit osztályozás és információkeresés egyik legnagyobb alakja, nemzetközi hírnű tudós. Könyvtárosi, kutatói, tudósi munkássága fontos szerepet játszik a XX. századi informatika elméletében.

Vickery az angol Classification Research Group (CRG) egyik alapító tagja. Elsősorban neki köszönhető, hogy Ranganathan nyomán a CRG rámutatott arra az azóta is folyamatosan felmerülő kérdésre, hogy a facettaelemzés minden osztályozási rendszer természetes építő eleme és termékenyítő módszere. Az információ- és könyvtártudomány szinte valamennyi területével foglalkozott, és gondolatai máig vonatkoztatási pontok. Nevéhez fűződik a facettás osztályozás általános elméletének kidolgozása, meghatározó publikációi jelentek meg az információ-visszakeresés témakörében, valamint nagyon fontosak a szintetizáló, az információtudományt rendszerbe foglaló monográfiái. A teaurusz elnevezést is sokan az ő nevéhez kötik, bár a kifejlesztésében meghatározó szerepük volt az amerikaiaknak.

Életútja

1918. szeptember 11-én született Ausztráliában Brian McCay néven. Szülei elváltak, majd miután édesanyja később újra házasodott, felvette nevelőapja nevét. Utolsó éveiben visszakereste családja történetét, és rábukkant édesapjára, Adam McCay-re, aki hivatásos író, vezető újságíró és költő lett Sydneyben.

Elhagyta Ausztráliát, majd családjával először Egyiptomba (Kairó), majd Angliába (Canterbury) költözött, utóbbi helyen végezte tanulmányait. Az oxfordi egyetemen 1941-ben mester fokozatot szerzett vegytanból. A tudomány mellett széleskörű ismeretei voltak a humán területekről is. A *Who's Who* kiadványban már tizenéves korában publikált történelem, költészet, filozófia, zene és színház témakörökben. Miután megszerezte diplomáját, a II. világháború alatt kémikusként dolgozott egy robbanóanyag gyárban. 1945-1946-ban szerkesztőasszisztens, majd helyettes szerkesztő lett az *Industrial Chemist* című folyóiratnál Londonban. 1946-tól 1960-ig könyvtárosként dolgozott az Akers nevű kutató laboratóriumában, a királyi vegyészeti központban. Könyvtárosként is megmaradt tudományos érdeklődése, és az osztályozásról szóló korai publikációit gyakran mintaként használta fel a tudomány. Ekkor találkozott első feleségével, Ita McMenaminnel, akitől két gyermeke született, Michael és Susan. Míkor könyvtárosként dolgozott az Imperial Chemical Industry (ICI) kutató laboratóriumában, akkor kezdte építeni karrierjét, mint kutató és író. Az *Industrial Chemist* után a *Journal of Documentation* folyóiratban publikál-

ta első könyvtári cikkét 1948-ban, amely a Bradford-törvényről szóló tanulmány volt. Bradford két módon fogalmazta meg törvényét, amivel Vickery nem értett egyet. Jack Meadows szerint ez tipikusan Vickery-re vallott, hiszen mindig észrevette a hibákat, amelyeket mások ejtettek. Ez a tanulmány mindig is nagyon népszerű volt, sőt még napjainkban is sokat idézik. Ez volt az első tudományos publikációja, egyben ez lett legtöbbet idézett tanulmánya is, valamint egyetlen, a bibliometria területére vonatkozó cikke. Vickery szerint a kapcsolatok besorolásának zónáit bővíteni kellene, nem elég a magas, közepes és alacsony besorolás, ahogy Bradford javasolta. Annak ellenére, hogy nem volt könyvtári szakképesítése – és szakértelmét nagyrészt autodidakta módon sajátította el –, kiemelkedő karriert futott be ezen a területen. Később a Manchesteri Egyetem Tudományos és Technológiai Intézetének (University of Manchester Institute of Science and Technology - UMIST) könyvtárosa lett, és bár sikeres volt, ez a munka nem elégítette ki kutatás iránti érdeklődését. Mégis ő lett az egyetem egyik legismertebb teoretikusa és kutatója. Egy konferencia eredményeképpen J. D. Bernal kezdeményezésére alakult egy kis csoport, hogy tanulmányozzák az osztályozással kapcsolatos problémákat. Vickeryt kérték meg, hogy jelölje ki azokat a könyvtárosokat, akik részt vesznek a munkában. Ez a megbízás vezetett 1952-ben a Classification Research Group (CRG) megalakulásához, amely a XX. század egyik legbefolyásosabb könyvtári kutatási együttműködése, és amelynek hatása az osztályozás- és információtudomány elméletében felbecsülhetetlen. A csoport támogatta a facettás osztályozás elméletét. Ez volt a CRG-n belül az a teória, amely a kifinomultság magas fokát hozta. A CRG tevékenyen működő csoport volt, a legtöbb korai erőfeszítése a speciális osztályozási rendszerek építésére irányult, a facetta elemzés technikájának alkalmazásával. A munka folyamatában és módszertani fejlesztésben folyamatos megbeszélések zajlottak. Feltűnő, hogy a csoport, amely főleg könyvtárosokból állt, viszonylag kevés dokumentációt hozott létre, munkájukat elsősorban alkalmi közleményként jelentették meg a *Journal of Documentation* folyóiratban. Vickery ebben a tekintetben is kivételesnek bizonyult, kezdetektől fogva folyamatosan publikált az aktuális folyóiratokban, és monográfiákat írt, szerkesztett. Két rövid, de nagy hatású könyve jelent meg ebben az időben: a *Classification and indexing in Science*, amelyben többek között azt írja, hogy az információról úgy beszélnek, mint egy jól ismert dologról, és az gyakran elfelejtődik, hogy a könyvtári újrafeldolgozása talán még nehezebb és bizonytalanabb folyamat, mint az első felfedezése a laboratóriumban. Az indexelés témakörével foglalkozott, leírta azt az elvet és a módszert, amit egy osztályozási rendszer kialakításakor követni érdemes. A földtudományok példáján keresztül bemutatta az általa használt eljárás hét lépését és a legáltalánosabb genusok síkját is. A másik műve, a *Faceted classification* című 1960-ban jelent meg.

1958 különleges év volt az életében, ekkor már néhány éve Londonban dolgozott a CRG-nél. 1957-ben tartottak egy jól sikerült konferenciát, ahová eljött például Jesse Shera, Gene Garfield és még sokan mások az USA-ból. 1958-ban megjelent első könyvét követően részt vett a Tudományos Információk Konferenciáján Washingtonban. Ez volt az első látogatása az USA-ban. Ez a konferencia új távlatokat nyitott munkásságában. Sok érdekes emberrel találkozott, mint például Peter Luhn, Mortimer Taube, John O'Connor és Desmond Bernal. A konferencián való részvétel számos tapasztalata arra ösztönözte, hogy elkezdje írni második könyvét a visszakereső rendszer elméletéről. A konferencia alatt Donald Urquhart felkérte őt helyettesnek az Egyesült Királyság Nemzeti Tudomá-

nyos és Technológiai Kölcsönző Könyvtárba. Urquhart nem tekintette magát könyvtárosnak, így Vickery feladata volt, hogy a könyvtáros szemléletet megteremtse és érvényesítse a munkahelyén. Talán kevésbé ismert, de ő volt a szerzője annak az információszerzésről szóló cikknek, amely az *Encyclopædia Britannica*-ban jelent meg ebben az időben. Ez a tény is rámutat a szakmai elismertségére a korabeli tudományos közéletben.

Az 1960-as években kidolgozott egy általánosabb elméletet az információszerzésről, de ez távol állt a CRG tevékenységi körétől, amely továbbra is az osztályozással foglalkozott. Ez már tükrözte a viszályt a könyvtárosság és az információtudomány között, amely kezdett egyre nyilvánvalóbbá válni, és ami végül az Információs Tudósok Intézetének (Institute of Information Scientists) megalapítását eredményezte, egykori CRG tag, Jason Farradane által. Ennek a lépésnek többek között az lehet az oka, hogy Vickery és hasonló gondolkodású kollégái látták, hogy az információelmélet szélesebb körben értelmezendő és alkalmazható, mint ahogy azt addig tették. Egyik legismertebb könyvét, az *On Retrieval System Theory*-t már ennek szellemében publikálta 1961-ben. 1966-ban elhagyta az UMIST-t és az angliai szakkönyvtári szervezetnél, az Aslib-nél (Association of Special Libraries and Information Bureaux) kapott állást. A kutató és fejlesztő osztály vezetője lett, 1966 és 1973 között dolgozott itt.

Az Aslib sokkal nagyobb mozgásteret adott Vickerynek, hogy az érdeklődési köréhez kapcsolódóan működhessen és kutasson. Így sikerült létrehoznia egy vezető kutatási centrumot, elsősorban az információszerzés területén, de számos más rokonterületen is. Vickery még két könyvet publikált *Techniques of Information Retrieval*, és *Information Systems* címmel. Számos cikke jelent meg, amelyek közül a legfontosabb a *Structure and Function in Retrieval Languages*. Talán ez a legismertebb írása az információszerzés és információ visszakeresése témakörében, de mindenképpen a *Journal of Documentation* első hat évtizedének legtöbbet idézett tanulmánya. 1973 és 1983 között igazgatója volt a londoni könyvtári iskolának (School of Library), valamint professzora a levéltári és információs tudományoknak az University College London (UCL) intézményében. Neki köszönhető számos fontos újítás, például a tájékoztatás kifejezés beemelése az iskola elnevezésébe. Az értekezleteken megjelentek a számítógépek, elkezdődött egy új mesterképzés a tudományos információ terén, kiegészítve a BSc diplomát. A legjelentősebb eredménye az UCL-nél kétségtelenül az élénk kutatási környezet megteremtése volt, továbbá a finanszírozott projekt lehetőségek gyarapodása és a doktoranduszok felvétele. Vickery könyvtártörténetet oktatott, viszont a diákoknak csak Dewey osztályozását tanította. Az UCL honlapján olvasható, hogy az intézmény ösztöndíjat is elnevezett róla.

1983-ban, nyugdíjba vonulása után távozott az UCL-től, de továbbra is aktív munkát végzett szakterületén. Második felesége, Alina Gralewska – akivel 1967-ben kötött házasságot – támogatta őt ebben. A továbbiakban közösen is publikáltak. Felesége érdeklődése elsősorban az automatizált rendszerekre irányult, e tény egyértelműen hatással volt Vickeryre. Együtt dolgoztak különböző, például az intelligens kereső rendszerekkel foglalkozó projekteken. Újabb könyvet adott ki *Information Science in Theory and Practice* címmel, amely rövidesen az osztályozás és információtudomány egyik alapműve lett. Vickery ebben a művében alapvető meggyőződéseit írja le a témában. Általános megközelítése szerint az információ mindenhol jelen van, és az elmélettel és a gyakorlattal mindenütt összefonódik. Alina Gralewska társszerzőként vett részt a munkában. A könyv komoly visszhangra talált a szakmában, és széles körben bevonták a felsőfokú képzésbe, illetve

ajánlották diákoknak. Három kiadást ért meg. A korabeli és az utókori méltatók is egyhangúan úgy minősítik írásait, hogy elegánsak és éleslátásról tesznek tanúbizonyságot. A Harry East és Amber Adams által összeállított, a munkásságát föltáró bibliográfia megjelent a 80. születésnapja alkalmából kiadott *Journal of Documentation* számban. A munkák, amelyekben őt idézték, megtalálhatók Eugene Garfield honlapján, a Pennsylvaniai Egyetemen. Itt található hivatkozások az 1946 és 2008 közötti 173 tételről, valamint egy adatbázis a műveiről több mint 38 000 hivatkozással. Ezek a számok, adatok és hivatkozások mind világosan rámutatnak Vickery könyvtártudományban betöltött jelentőségére. Az 1980-as években természetesen tovább folytatta a publikálást, és két újabb könyvet jelent meg az új évezredben. A *Scientific Communication in History*, amely komoly visszhangot keltett kora szakmai életében, valamint a *Long Search for Information*, ebben nagyon sok személyes visszaemlékezést olvashatunk életére és munkájára vonatkozóan.

Vickery haláláig megőrizte tudományos érdeklődését és aktivitását, 1983-ban nyugdíjba vonult, de utána is figyelemmel kísérte az aktuális eseményeket. 2007 augusztusában például a leóni spanyol ISKO-konferenciát követően megjelenő manifesztumhoz értékes megjegyzéseket fűzött. A manifesztum azt állítja, hogy az osztályozásnak az interdiszciplináris, komplex keresést kellene támogatnia azáltal, hogy a jelenségek helyett inkább a tudományágakon alapszik, továbbá azáltal, hogy megengedi a jelenségek kombinációját az elméletekkel és módszerekkel. Ez arra ösztönözte Vickery-t, hogy felvázolja javaslatait, amelyek magukba foglalják a jelenségek, diszciplínák, dokumentumok, tárgyak és az osztályozás területét és egymáshoz viszonyított relációit. Rendszere és kapcsolódó megfontolásai kiadásra kerültek más szerzők hozzászólásaival együtt, a manifesztum online változatának megjelenése után. 2008 elején ötletei tanulmány formájában saját honlapján, majd nyomtatásban is megjelentek. A 2007 februárjában alapított angol ISKO-szekció (ISKO UK) elismerte Vickery hatalmas eredményeit, és 2008-ban, 90 éves korában tiszteletbeli tagjává választotta. Vickery ezt az ISKO UK 2008. június 26-i rendezvényén egy emlékeztető, előadással köszönte meg, amelynek témája az információkeresés problémája volt. A *Journal of Documentation* alapításának 50. évfordulójára kiadtak egy kötetet, *Fifty years of information progress: a Journal of Documentation review* címmel, amelyet Vickery szerkesztett.

Brian Vickery otthonában hunyt el, nem sokkal 91. születésnapja után, 2009. október 10-én. Egészen élete végéig aktív volt írásban, kutatásban és új projektek tervezésében. Energiája, szellemi világozása és szakmánkban betöltött szerepe lenyűgöző.

Munkássága

A „második tanárnemzedék” egyik legismertebb tagja Harold Borkoval, Jesse Hauk Sherával, Douglas John Foskettel együtt. Tudományos intézetek könyvtáraiban kezdte osztályozási rendszerszerkesztő pályafutását, ahol talajtani, élelmiszer-ipari, asztronómiai rendszereket készített. Ranganathan rendszerét gyakorlati követelményekhez igazította, ezáltal egyike lett azoknak, akik a facettás osztályozás európai elterjedése és továbbfejlesztése érdekében a legtöbbet tették. Azok közé a könyvtárosok közé tartozott, akik lépést tartottak az új technológiákkal, már a gépesítéstől kezdeteitől, valamint közvetítette az európai és amerikai könyvtárosok számára az új felismeréseket, amelyekre a nem mérnök-matematikus végzettségű könyvtárosoknak szükségük is volt. Igen termékeny

szakíró volt; sorra jelentek meg a részben egymásra épülő, egyre elmélyültebb, több kiadást is megért könyvei.

Könyvtári osztályozásban kifejtett munkássága

Dokumentáció

Vickery munkássága folyamán sokat foglalkozott a népszerűségéből mára már sokat vesztett dokumentációval. A dokumentáció az a gyakorlati tevékenységet megalapozó elmélet, amelynek során a dokumentumokat a forrástól a felhasználóhoz közvetítjük. A közreadói tevékenységtől az információ átadásáig terjedő tevékenység széles skáláját értjük dokumentáción. A dokumentáció elvei és fogalmai között három típust különböztetünk meg:

- Normákat, amelyek a gyakorlatot megfelelően irányítják és kifejezik a célokat is.
- Kulcsfogalmakat, amelyek a rendszert meghatározzák az elemzés és a megértés segítségére.
- Általánosításokat, amelyek a rendszer egyes elemeinek viselkedésére vonatkoznak.

Az általunk jól ismert Ranganathan körülbelül ötven évvel ezelőtt megfogalmazott öt könyvtári törvényt – amelyek ma is a megfelelő gyakorlat normáinak és elveinek magjával szolgálnak – Vickery kiegészítette még egygel. E szerint „*Egyetlen könyvtár sem létezhet elszigetelten*”. Ezzel a kiegészítéssel a hálózati elv problémamegoldó erejét fogalmazta meg. Ezt a törvényt ma már úgyis mondhatjuk, hogy „*a könyvtáraknak hálózatban kell együttműködniük*”. A rangathanai inspiráció a facettás osztályozási rendszerrel elérte Vickery-t is. Ezt mutatja, hogy nála egyre inkább a tudományfelosztáson alapuló rendszerek helyett a fogalmi osztályozás kapott főszerepet. Vickery szerint a facettás osztályozás szempontjából az ETO hiányossága az, hogy az általános kapcsolat a „viszonyítás” jele, a kettőspont, semmit sem árul el az összekapcsolt kifejezések között fennálló viszony tartalmáról. A legjelentősebb előrelépést Vickery szerint az jelentené, ha javaslatának megfelelően a kettőspontot a relációjelek nagyobb választéka váltaná fel. A dokumentáció három fő problémája, a dokumentumok használatában, a dokumentumok hozzáférhetőségében és az átfutási időben nyilvánul meg.

Vickery szerint a dokumentáció szerepe a társadalmi kommunikációs folyamatokban meghatározó fontosságú. Jobban meg kell értenünk az információátadás jellemző vonásait ahhoz, hogy a dokumentációs gyakorlat összhangban legyen azzal a környezettel, amelyben felhasználják. A hatékony dokumentációs szolgáltatásoknak szükségük van bizonyos elvekre, útmutatókra, mint például a megfelelő gyakorlatot megalapozó elmélet, a lényeget megvilágító fogalmak és az információs rendszer általános elvei.

A tárgyszavak és tárgyjelek kérdései

Vickery a *Development in subject indexing* című írásában, amely a *Journal of Documentation*-ban jelent meg, korabeli vizsgálatok alapján ismerteti a tárgyszavak közötti szemantikai összefüggések feltüntetésének grafikus, kategoriális és facettás elemző módszereit. Az egyes indexelési technikák formájukban különböznek egymástól, a tárgyi elemzés elveinek alkalmazásában. Mindegyik formának megvan a maga különös előnye és használatának területe – sok tanulmány próbálja meghatározni, hogy melyik területen melyik technika alkalmazható a leghatékonyabban. Ez az értékelés könnyebb, ha először megértjük az

elveket, amelyeket alkalmazunk. Mindegyik indexelési technikát három pont alapján kell megítélni:

- Az alkalmazott elvek régóta következetesek és megfelelőek?
- Vezettek-e be új elveket, amelyek értékesek?
- Van-e olyan forma, amelyet a technika az adott célra megfelelővé tesz?

Napjainkban fontos, hogy mindegyik technikát és osztályozási rendszert hasznosnak tekintsük, és ne úgy vegyük, mint ami kész, hanem mint a fejlődés egy állomását.

Deszkriptornyelvek

Vickery az *On Retrieval System Theory* című művében foglalkozik a deszkriptornyelvekkel. Megpróbálja meghatározni az információkereső rendszerek összetevőit és az összefüggéseket a tároló, invertált fájl (deszkriptorlista) és a keresőkérdés között. Az invertált fájl deszkriptorainak és a kérdés deszkriptorainak összehasonlítási problémáit is fejtegeti, elemi fokon. Részletesen elemzi viszont kora minden eredményét, amelyek a deszkriptornyelvekkel és a koordinált indexeléssel összefüggnek. Ekkor még nem volt általánosan elfogadható megegyezés a deszkriptornyelv felépítési elvei tekintetében. Olyan kérdéseket elemez, mint a deszkriptornyelv ellenőrzése, a deszkriptorok közötti szinonim, faj-nem és egyéb analitikus relációk elemzése, a fogalmak elvont kategóriákba sorolása. Rátér Perry és Kent szemantikus kódjaira, a keresési relevancia és zaj mérésére. Továbbá a hierarchikusan szervezett katalógusra és a koordinált indexelésre, amit ő korrelatívnak nevezett. A szerepjelölőkkel is foglalkozik a szemantikai kódokkal összefüggésben. Végül pedig összehasonlító elemzéssel bemutatja a konkrét tartalmi leírás öt különböző deszkriptornyelvvel végzett feltárását.

Vickery az indexelési–osztályozási folyamatot három műveletre bontva írta le:

- A szöveg átvizsgálása a tartalmat együttesen képviselő szavak, kifejezések vagy mondatok csoportjainak kiválasztásához.
- Az adott információkereső rendszer céljai szempontjából releváns részek kiemelése az így kapott tartalmi leírásból.
- A releváns tartalmi leírás lefordítása a rendszer szabványosított deszkriptoros nyelvére.

Tezauruszok

1960-ban azt írta Vickery, hogy a mechanizált tezauruszok problémái a rokon jelentések hálózatán nyugszanak. Véleménye szerint az „osztályozás” szó használata óvatosságot igényel, mert az első tezauruszok nem alkalmazták az osztályozási technikát. Gondolatai alapjául szolgáltak a facetás rendszerű tezauruszoknak, mint például a Thesaurofacet. Ezek alapján megállapítható, hogy a klasszikus, információkereső tezaurusz egy ellenőrzött szótár, amelyet indexelésre és visszakeresésre használhatunk. Kezdetben lyukkártyákhoz használták, a számítógépes munkákban pedig batch üzemmódban, így a tezaurusz tovább él az online világban. Ahhoz, hogy be tudjon illeszkedni az online korszakba, létre kellett hozni egy olyan eszközt, amely különböző tezauruszok között létesít kapcsolatot a termék közötti hierarchikus, asszociatív és ekvivalenciarelációk hálózatával. A nálunk jól ismert BSO jó példa lehetett volna egy ilyen köztes vagy közvetítő nyelvre. Vickery – Foskettel megegyezően – úgy vélte, hogy a tezaurusz nem más, mint egy olyan osztályozás, amely nem meri igazi nevén nevezni magát, az általánosról a specifikusra és vissza történő utalások mögé, továbbá az úgynevezett rokon fogalmak mögé bújk. A te-

zauruszban a betűrend az adott szakterület fogalmának rendszerezésére szolgáló keretet biztosítja. A tezauruszok egyre szélesebb körű elterjedése, a rejtett osztályozási rendszerek rendszertelen és szabálytalan növekedésének jele.

Az ismérv-dokumentum mátrix

Vickery a hivatkozási adatok állományának általánosított leírását is megkísérelte. Ezek egyformán érvényesek a kézi és automatikus rendszerekben. Megfogalmaz egyedi jellemzőket, mint a bibliográfiai adatelemek, dokumentumtípus, nyelv stb. Címeket, ahová a lelőhelyadatokat sorolja, mint például a raktári jelzet, oldalszám. Meghatároz dokumentumtíteleket, amelyeken azt a teljes egységet érti, amely hivatkozási adatokból áll, valamint a dokumentumot formai és tartalmi szempontok alapján is képviseli. Tételen a hivatkozási adatok valamilyen rendezett állományában, az adott dokumentumot jellemző adatok csoportját érti. Fizikai tárolási egységként fogalmazza meg azt a fizikai egységet, amely a tételt hordozza. Megjelölésen pedig a legáltalánosabb értelemben vett megnevezést, jelölést, szimbólumot érti.

A Vickery által tárgyalt rekord-ismérv mátrix a következőképpen épül fel.

A fájlt ismérvek szerint rendezi és összeköti a tartalmi leírásokat a dokumentációs egységek címével és egyedi jellemzőivel. A dokumentumokhoz ismérv kapcsolódik. A leírás lehet egyetlen kifejezés, kifejezések önálló együttese, esetleg kapcsolódó kifejezések sorozata. Az alábbi kétdimenziós mátrixszal ábrázolható az ismérveket képviselő kifejezések és a dokumentumok közötti kapcsolatok halmaza.

		Ismérvek								
		A	B	C	D	E	F	G	H	stb.
Dokumentumok	I	X		X	X		X			
	II		X			X	X			
	III	X	X		X			X		
	IV			X			X			X
	V	X			X	X		X		
	VI		X	X	X					X
	stb.									

Vickery kétdimenziós mátrixa

Amikor ismérvként rendelnek hozzá egy kifejezést a dokumentumhoz (pl. E-t a II. és V. tételhez), a mátrix megfelelő cellájába egy X kerül. Gépi keresésre alkalmas a mátrix viszont gazdaságtalan azáltal, hogy celláinak nagy része betöltetlen. Ezért a mátrixot úgy alakítják át, hogy függőleges vagy vízszintes egységekre vagy tételekre bontják, és az egységeket önálló rekordok formájában adathordozóra rögzítik.

A mátrixból ötféle tétel alakítható ki, ezek a következők:

1. ismérv-hozzáférésű tétel pl. B: II, III, VI
2. dokumentum-hozzáférésű tétel pl. II: B, E, F
3. csoportos ismérv-hozzáférésű tétel pl. F, G: I, II, III, IV, V
4. csoportos dokumentum-hozzáférésű tétel pl. III+IV: A, B, C, D, F, G, H
5. elemi tétel pl. B:II (*Ungváry és Orbán, 2001. 105. p.*)

Az első típus az „invertált forma”, amelyet uniterm rendszerekben és invertált fájlokban használnak. A második, vagyis a dokumentum-hozzáférésű tételt cédulakatalógusok és peremlyukkártyák hagyományos formájaként használják. A hierarchikus szervezésű adatbázisokban bibliográfiai törzsfájlokként, a relációs adatbázisokban pedig a bibliográfiai alapleírások állományaként jelenik meg. Mindegyik tétel fizikai tárolási egységre, azaz adathordozóra kerül, amelyen az ismérveket és dokumentumokat jelölések képviselik, és amelyek végül rekordot alkotnak. Kereséskor azokat a fizikai tárolási egységeket választják ki, amelyek az adathordozón az előre meghatározott ismérveknek megfelelő jelöléseket tartalmazzák. Ezután leolvassák a dokumentumok egyedi jellemzőit és /vagy a címet, amely a leőhelyét képviseli. A válogatás az ismérveket képviselő jelölések között zajlik. Vickery kétdimenziós mátrixa a „puszta deszkriptorokkal” való indexelés modellje, ugyanis a dokumentumokhoz rendelt ismérveket függetleníti egymástól. A, C és F ismérvek is az I-es dokumentumhoz tartoznak, viszont a közöttük húzóó esetleges összefüggések nem kerültek feltüntetésre. Két relációval kell számolnunk a gyakorlatban. Az első az ismérvek által képviselt fogalmak közötti generikus kapcsolatok; a másik pedig a dokumentumokhoz vagy dokumentumrészekhez tartozást kifejező ismérv-összekapcsolás (interlocking).

Összegés

Elmondható, hogy Brian Campbell Vickery munkássága kiemelkedő jelentőségű az osztályozás történetében. Eredményes kutató és tudós volt, aki számos könyvet és folyóiratcikket publikált, amelyek meghatározó szerepet töltenek be a könyvtár- és információtudomány területén. Gondolatai máig gyakori vonatkoztatási pontok, idézettségé rendkívül magas. Nevéhez fűződik a facettás osztályozás általános elméletének kidolgozása, meghatározó publikációi jelentek meg az információ-visszakeresés témakörében, valamint nagyon fontosak a szintetizáló, az információtudományt rendszerbe foglaló monográfiái. Nagy osztályozási szakemberek gondolatait egészítette ki és gondolta tovább, több területen belül is kiemelkedő hozzáértéssel. Életútja és munkássága példaértékű, az ISKO UK hivatalos honlapján a róla szóló megemlékezésben ezt olvashatjuk: *„Brian az osztályozás és információkeresés területének rendkívül befolyásos személyisége, a facettás osztályozás és visszakeresés elmélet meghatározó alakja”*.

IRODALOM

Barátné Hajdu Ágnes: Az ismeretszervezés dinamizmusa, különös tekintettel az Egyetemes Tizedes Osztályozásra. = Könyv és Nevelés, XIII. évfolyam 2011/4. sz. Hozzáférés módja: http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/az_ismeretszervezes_dinamizmus_a_kulonos_tekintettel_az_egyetemes_tizedes_osztalyozasra Letöltés ideje: 2014. szeptember 20.

Bawden, David: Editorial. Brian Vickery and the uneasy information scientists. = Journal of Documentation, Vol. 66. Iss: 3., 2010. 1. p.

Csik Tibor: A könyvtártudomány megújulása – Horváth Tibor információtudományi eszméinek gyökerei. = Könyv és Nevelés, XIII. évfolyam 2011/4. sz. Hozzáférés módja: <http://olvasas>.

- opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/a_konyvtartudomany_meguujulasa__horvath_tibor_informaciotudomanyi_eszmeinek_gyokerei Letöltés ideje: 2014. szeptember 20.
- Dezső Zsigmondné: A dokumentáció fogalmai. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 1980. (27. évf.) 6. sz. 262-264. p.
- Gilchrist, Alan: Thesauri, taxonomies and ontologies. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 2005. 52. évf. 11-12. szám 549-551. p.
- Gnoli, Claudio: Vickery's late ideas on classification by phenomena and activities. Pdf dokumentum. 4. p. Hozzáférés módja: <http://www.iskoug.org/conf2011/papers/gnoli.pdf> Letöltés ideje: 2014. december 15.
- Kent, Allen, Lancour, Harold, Daily, Jay E.: Encyclopedia of Library and Information Science. USA, Marcel Dekker. Inc., 1978.
- Meadows, Jack: An appreciation - Brian Vickery. = Journal of Documentation, Vol. 66 Iss: 4. 2010.
- Osztályozás és információkeresés. Az osztályozás és elmélete. 1. kötet. Szerk. Ungváry Rudolf –Orbán Éva. Budapest, OSZK, 2001. 200 p.
- Pioneers of Information Science Scrapbook. Hozzáférés módja: <http://faculty.libsci.sc.edu/bob/ISP/vickery2.htm> Letöltés ideje: 2014. szeptember 23.
- Quinn, Mary Ellen: Historical Dictionary of Librarianship. USA (Maryland): Rowman & Littlefield, 2014. 230. p.
- Ungváry Rudolf - Orbán Éva: Osztályozás és információkeresés kommentált szöveggyűjtemény. Az osztályozás és elmélete. 1. kötet. Budapest, OSZK, 2001. 543 p.
- Ungváry Rudolf - Orbán Éva: Osztályozás és információkeresés kommentált szöveggyűjtemény. Az információkeresés és elmélete. 2. kötet. Budapest: OSZK, 2001. 535 p.
- Vanda Broughton előadása Brian Vickery and the Classification Research Group címmel. Hozzáférés módja: www.iskoug.org/conf2011/ppt/broughton.ppt Letöltés ideje: 2014. október 7.
- Vanda Broughton: Brian Vickery, September 11, 1918–October 17, 2009. = Cataloging & Classification Quarterly, 49:1. 2010. 42. p.
- Varga Dénes: A dokumentáció nyelvészeti kérdései. I. Szemelvénygyűjtemény. Budapest, Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, 1966. 18–23. p.
- Vickery, B. C.: Classification and Indexing in Science. Butterworths Scientific Publications, London, 1958.
- Vickery, B. C.: The future of libraries in the machine age. = Library Association Record, 68.k. 7. sz. 252-260. p. 1966.
- Vickery, B. C. és Vickery, A.: Information Science in Theory and Practice. Walter de Gruyter, 1987.
- Vickery, B. C. Concepts of documentation. = Journal of Documentation, 34. 4. sz. 279-287. p. 1978.
- Vickery, B. C., M. A.: Developments in Subject Indexing. = Journal of Documentation, 11. 1. sz. 1-11. p. 1955.
- Vickery, B. C., M. A.: On Retrieval System Theory. Butterworths, London, 1961.

Kőműves Renáta
